

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Αριθμός Γνωμοδοτήσεως 121/2008
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Τμήμα Ε΄

Συνεδρίαση της 6ης Μαρτίου 2008

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Γρηγόριος Κρόμπας, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Θεόδωρος Θεοφανόπουλος, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ., Βασίλειος Κοντόλαιμος, Ιωάννης Σακελλαρίου, Μιχαήλ Απέσσος, Ηλίας Δροσογιάννης, Ιωάννα Καραγιαννοπούλου, Ιωάννης Χαλκιάς, Θεόδωρος Ψυχογιός, Νομικοί Σύμβουλοι.

Πάρεδροι (γνώμες χωρίς ψήφο): Παναγιώτης Παππάς

Εισηγητής: Παναγιώτης Παππάς, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Αριθ. ερωτήματος: 67502α/Α3/18-12-2006 και 16205/Α3/5-2-2008
Δ/σης Ετεροδόξων και Ετεροθρήσκων / τμ. Ετεροδόξων του ΥΠΕΠΘ.

Περίληψη ερωτήματος: «Εάν, σε αίτημα της Θρησκευτικής Κοινότητας με την επωνυμία ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ για μεταστέγαση, η κατά νόμον αρμόδια υπηρεσία θα προβεί σε εξέταση της αίτησης μεταστέγασης μόνο με βάση τις διατάξεις του άρθρου 13' του Συντάγματος, των Α.Ν. 1363/38 και 1672/39 και του Β.Δ. 20-5/2-6-1939, χωρίς να λάβει υπόψη το Π.Δ. 149/10-10-1979 και τα έγγραφα του Δήμου Παλαιού Ψυχικού.»

A. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Στις αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Ετεροδόξων - Ετεροθρήσκων του ΥΠΕΠΘ περιλαμβάνεται η χορήγηση αδειών χώρων λατρείας στις διάφορες ετερόδοξες και ετερόθρησκες Θρησκευτικές κοινότητες, εφόσον οι ίδιες το ζητήσουν και εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 13 του Συντάγματος, των Α.Ν. 1363/38 και 1672/39 και του Β.Δ. 20-5/2-6-39.

Με την υπ' αριθμ. Α3/73/6-8-1997 Υπουργική Απόφαση, και ύστερα από σχετική αίτηση των ενδιαφερομένων, χορηγήθηκε άδεια ιδρύσεως και λειτουργίας ευκτήριου οίκου στην Θρησκευτική Κοινότητα με τίτλο «*Εκκλησία του Χριστού*» στην Αργυρούπολη Αττικής, οδός Αβέρωφ 4 - Πλατεία Γερουλάνου.

Με το υπ' αριθ. πρωτ. ΥΠΕΠΘ 67502/Α3/5-7-2006 έγγραφό του ο δικηγόρος κ. Γεώργιος Πατσαούρας, ως πληρεξούσιος της «*Εκκλησίας του Χριστού*», ενημέρωσε την Διεύθυνση Ετεροδόξων και Ετεροθρήσκων ότι ο εν λόγω ευκτήριος οίκος μεταστεγάσθηκε από την Αργυρούπολη, οδός Αβέρωφ 4, σε ιδιόκτητο χώρο στο Παλαιό Ψυχικό, οδός Μαραθωνοδρόμων 97, χωρίς να έχει λάβει τη σχετική έγκριση από το ΥΠΕΠΘ, όπως αναφέρεται στην τελευταία παράγραφο της αρχικής άδειας που είχε χορηγηθεί στην εν λόγω Θρησκευτική Κοινότητα. Σε απάντηση αυτού του εγγράφου, η Διεύθυνση Ετεροδόξων - Ετεροθρήσκων με το υπ' αριθμ. έγγραφο 67502/Α3/20-7-2006 ζήτησε από τους ενδιαφερομένους να πληροφορήσουν την υπηρεσία εάν στη συγκεκριμένη θέση του Παλαιού Ψυχικού επιτρέπεται η χρήση, στην οποία αφορά η σχετική άδεια, σύμφωνα με το 5849/13-11-1998 έγγραφο του Δήμου Π. Ψυχικού.

Με το έγγραφο του αυτό, ο Δήμος Π. Ψυχικού, απευθυνόταν στο Σωματείο «*Η Εκκλησία του Χριστού*», μετά από σχετική αίτηση των ενδιαφερομένων για χορήγηση βεβαίωσης, και τους γνωστοποιούσε ότι, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο άρθρο 3 του Π.Δ. 149/10-10-1979 στο κτίριο επί της οδού Μαραθωνοδρόμων 97 η μόνη επιτρεπόμενη χρήση είναι αυτή της κατοικίας. Επίσης, με το ίδιο έγγραφο ο Δήμος Π. Ψυχικού καλούσε το ΥΠΕΠΘ να λάβει υπόψη του την με αριθμό 4581/1995 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας.

B. ΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. Η διάταξη του άρθρου 13 του ισχύοντος Συντάγματος ορίζει τα ακόλουθα: «1. Η ελευθερία της Θρησκευτικής συνείδησης είναι απαραβίαστη. Η απόλαυση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων δεν εξαρτάται από τις Θρησκευτικές πεποιθήσεις καθενός.

2. Κάθε γνωστή Θρησκεία είναι ελεύθερη και τα σχετικά με τη λατρεία της τελούνται ανεμπόδια υπό την προστασία των νόμων. Η άσκηση της λατρείας δεν επιτρέπεται να προσβάλλει τη δημόσια τάξη ή τα χρηστά ήθη. Ο προσηλυτισμός απαγορεύεται. 3. . . . 4. . . . 5. . . .”

2. Ακολούθως η διάταξη του άρθρου 1 του Α.Ν. 1363/1938, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 Α.Ν. 1672/1939 και ισχύει, διαλαμβάνει τα ακόλουθα: «1. Δια την ανέγερσιν ή λειτουργίαν Ναού οιοδήποτε δόγματος προαπαιτείται άδεια της οικείας ανεγνωρισμένης Εκκλησιαστικής αρχής και του Υπουργείου Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας, κατά τα δια Β. Δ/τος, εκδιδόμενου προτάσει του Υπουργού Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας, ειδικώτερον καθορισθησόμενα . . .»

3. Εν συνεχεία με τις διατάξεις του άρθρου 1 του Β. Δ/τος της 20 Μαΐου /2 Ιουνίου 1939 προβλέπονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 1.: 1. Δια την έκδοσιν της υπό της παρ. 1 του άρθρ. 1 του Α. Νόμου υπ’ αριθμ. 1672/1939 προβλεπομένης αδειάς προς ανέγερσιν ή λειτουργίαν Ναών, μη υπαγομένων εις τας διατάξεις της εκάστοτε κειμένης περί Ναών και Εφημερίων της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ελλάδος νομοθεσίας, απαιτούνται τα εξής:

α) Αίτησις τουλάχιστον πενήντα οικογενειών κατά το μάλλον και ήττον προς αλλήλας γειτνιαζουσών και διαμενουσών εις περιφέρειαν ήτις κείται εις μεγάλην από υπάρχοντος Ομοδόξου Ναού απόστασιν, εφόσον η εκπλήρωσις των Θρησκευτικών αυτών καθηκόντων δυσχεραίνεται εκ της υπό υπάρχοντος Ναού αποστάσεως.

Ο Περιορισμός του αριθμού των πενήντα οικογενειών δεν ισχύει δια συνοικισμούς ή χωρία.

β) Την αίτησιν αυτών υποβάλλουσιν αι οικογένειαι προς την οικείαν Εκκλησιαστικήν αρχήν, υπογράφουσι δ’ οι αρχηγοί των οικογενειών,

σημειούντες και τας διευθύνσεις των κατοικιών αυτών. Αι υπογραφαί επικυρούνται δια την γνησιότητα αυτών υπό του εν τη περιφέρειά Αστυνομικού τμήματος, όπερ μετ' επιτόπιον υπεύθυνον εξακρίβωσιν, βεβαιοί και ότι συντρέχουσιν οι λόγοι του προηγούμενου εδαφίου προς δεδικαιολογημένην έκδοσιν της απαιτουμένης αδείας.

γ) Η οικεία Αστυνομική Αρχή αποφαινεται επί της αιτήσεως αιτιολογημένως, μεθό διαβιβάζει αυτήν μετά της γνώμης αυτής εις το Υπουργείον Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας, δυνάμενον να αποδεχθεί την αίτησιν ή και να απορρίψει αυτήν, εάν κρίνει, ότι δεν συντρέχουσιν οι την ανέγερσιν ή λειτουργίαν νέου ναού επιβάλλοντες πραγματικοί λόγοι ή δεν ετηρήθησαν αι διατάξεις του παρόντος

2.

3. Δια την χορήγησιν αδείας ανεγέρσεως ή λειτουργίας ευκτηρίου οίκου ή Θρησκευτικού εντευκτηρίου δεν έχουσιν εφαρμογήν, αι διατάξεις της παρ. 1 εδαφ. α' και β' του παρόντος, επαφιεμένης εις το Υπουργείον Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας της κρίσεως, εάν συντρέχουσιν ουσιαστικοί λόγοι προς χορήγησιν της σχετικής αδείας. Προς τούτο οι ενδιαφερόμενοι υποβάλλουσι δια του Ποιμένος αυτών αίτησιν εις του Υπουργείον Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας ενυπόγραφον, κεκυρωμένην ως προς το γνήσιον της υπογραφής υπό του Δημάρχου ή Προέδρου της Κοινότητος. Εν τη αιτήσει αναγράφονται και αι διευθύνσεις των κατοικιών των αιτούντων. Κατά τα λοιπά ισχύουσιν αι διατάξεις του εδαφ. γ' της παρ. 4 του παρόντος άρθρου.»

4. Τέλος με την διάταξη του άρθρου 3 του Π.Δ. της 14.9/10.10.1979 καθορίζεται ότι: «1. Εκτός της δια του άρθρου 1 του παρόντος καθοριζομένης περιοχής της Κοινότητος Π. Ψυχικού, απαγορεύεται η ανέγερση Βιομηχανιών, Βιοτεχνιών, Αποθηκών Επαγγελματικής χρήσεως, Σταύλων, Οрниθοτροφείων και πάσης άλλης παρεμφερούς χρήσεως εγκαταστάσεις.

2. Έτεροι χρήσεις πλην κατοικίας επιτρέπονται μόνον εις τας εν τω εγκεκριμένω σχεδίω καθοριζομένας θέσεις. Η θέσις, η διάταξις και αι διαστάσεις των ανεγειρομένων κτιρίων τα οποία προορίζονται δια τας χρήσεις αυτάς ορίζονται υπό των ειδικών Π. Δ/των . . .»

Γ. Από τον σκοπό, την γραμματική διατύπωση αλλά και από την, αυτοτελώς και σε συνδυασμό, ερμηνεία των προαναφερθεισών διατάξεων προκύπτουν τα ακόλουθα:

Ι. Το από το άρθρο 13 του Συντάγματος ιδρυόμενο και κατοχυρούμενο ατομικό δικαίωμα της Θρησκευτικής ελευθερίας, το οποίο περιλαμβάνει και το δικαίωμα προς ακώλυτη άσκηση της λατρείας, τόσο δημόσια όσον και ιδιωτικά, από τους οπαδούς των διαφόρων Θρησκειών και δογμάτων, δεν είναι ούτε απεριορίστο αλλά ούτε και ανέλεγκτο, τελεί δε υπό τις προϋποθέσεις: α) του χαρακτήρος της Θρησκείας ως γνωστής και ουχί κρυφής, β) της μη προσβολής της δημόσιας τάξης ή των χρηστών ηθών ή των εθνικών συμβόλων κατά την εκδήλωση της λατρείας και γ) της μη διενέργειας αθέμιτου προσηλυτισμού ή οποιασδήποτε άλλης επεμβάσεως σε βάρος της επικρατούσας Θρησκείας.

Υπό αυτήν την έννοια επομένως οι διατάξεις του άρθρου 13 του Συντάγματος επιβάλλουν στην διοίκηση την υποχρέωση να εξακριβώσει, πριν ακόμη χορηγήσει άδεια ιδρύσεως ναού ή ευκτηρίου οίκου, που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για τις λατρευτικές ανάγκες άλλης Θρησκείας, εκτός της επικρατούσας, εάν συντρέχουν οι εκτεθείσες προϋποθέσεις, υποχρεούμενη επί πλέον να ερευνά και για το αν υπάρχει πραγματική ανάγκη ιδρύσεως του ναού ή του ευκτηρίου οίκου τόσο από απόψεως αριθμού των προτιθέμενων να χρησιμοποιήσουν αυτόν, και ο οποίος αριθμός πρέπει κατά την κοινή πείρα να μην είναι ασήμαντος για την περιοχή για την οποία ζητείται η ίδρυση του χώρου λατρείας, όσον και από απόψεως επαρκείας των στην ίδια περιοχή υπαρχόντων ομοδόξων ή ομοθρήσκων ναών ή ευκτηρίων οίκων.

Την υποχρέωση δε του ελέγχου για τη συνδρομή των ως άνω προϋποθέσεων έχει η Διοίκηση και στην περίπτωση υποβολής σ' αυτήν αιτήσεως για χορήγηση άδειας μεταφοράς σε άλλη περιοχή ήδη λειτουργούντος, βάσει νομίμου αδείας, κάποιου ναού ή ευκτηρίου οίκου, διότι και στην περίπτωση αυτή είναι δυνατόν, είτε να έχει μεταβληθεί η πραγματική βάση επί της οποίας είχε στηριχθεί αρχικά η Διοίκηση για να κρίνει περί της ανάγκης ιδρύσεως του χώρου λατρείας, είτε να έχουν εκλείψει και οι άλλες προϋποθέσεις μετά την διαπίστωση των οποίων είχε αρχικά χορηγηθεί η άδεια ιδρύσεως συγκεκριμένου χώρου λατρείας.

Και στην μεν περίπτωση της καταφατικής διαπίστωσης της συνδρομής των προαναφερθεισών προϋποθέσεων η Διοίκηση είναι υποχρεωμένη να χορηγήσει την αιτούμενη άδεια, στην περίπτωση δε της αποφατικής διατύπωσης η Διοίκηση πρέπει να απορρίψει την αίτηση με πλήρη όμως αιτιολογία στην απόφασή της. (Σ.Τ.Ε. 200/1974).

II. Όπως προαναφέρθηκε, μία εκ των προϋποθέσεων που ερευνώνται από τη Διοίκηση, προκειμένου να προχωρήσει, εφόσον συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις, σε χορήγηση αδείας ιδρύσεως ναού ή ευκτηρίου οίκου, είναι και αυτή της μη προσβολής των κανόνων της δημόσιας τάξης.

Στην έννοια της δημόσιας τάξης περιλαμβάνεται μεταξύ άλλων, οπωσδήποτε και η τήρηση των κανόνων της υφιστάμενης πολεοδομικής και ρυμοτομικής νομοθεσίας που ισχύουν στην περιοχή στην οποία πρόκειται να λειτουργήσει ο ναός ή ο ευκτήριος οίκος.

Κατά συνέπεια η Διοίκηση πριν ή προχωρήσει στην έκδοση της σχετικής αδείας λειτουργίας του ναού ή του ευκτηρίου οίκου θα πρέπει να αιτείται παρά των ενδιαφερομένων να προσκομίζουν, μεταξύ των άλλων δικαιολογητικών στοιχείων, και την σχετική άδεια από την πολεοδομική υπηρεσία περί της επιτρεπομένης άσκησης δραστηριοτήτων στην συγκεκριμένη περιοχή για την οποία ζητείται η άδεια λειτουργίας του ναού ή του ευκτηρίου οίκου.

Η ως άνω δε ενέργεια κρίνεται απαραίτητη και επιβεβλημένη και σύμφωνη με τους κανόνες της διασταυρούμενης δράσης (συναρμοδιότητα) της Διοίκησης διότι στην αντίθετη περίπτωση θα υπήρχε ο κίνδυνος μία υπηρεσία της Διοίκησης να εκδίδει, κατά τις αρμοδιότητές της, άδεια και μία άλλη να έρχεται και να την ανακαλεί διότι προσκρούει στις δικές της αρμοδιότητες.

Συναφής προς την προεκτιθέμενη σκέψη είναι η υπ' αριθμ. 207/2000 γνωμοδότηση του Β' Τμήματος του Ν.Σ.Κ., σύμφωνα με την οποία «... οι άδειες που χορηγούν συναρμόδιες υπηρεσίες άλλων φορέων, για χρήσεις ή λειτουργίες σε ακίνητα των προστατευόμενων ως άνω οικισμών, απαγορεύεται να έχουν περιεχόμενο διάφορο εκείνου που προσδιορίζεται από τις προεκδιδόμενες άδειες των αρμοδίων υπηρεσιών του ΥΠΕΧΩΔΕ, οι οποίες αποτελούν αυστηρά το πλαίσιο των επιτρεπομένων δραστηριοτήτων

και χρήσεων και δεσμεύουν τους συναρμόδιους φορείς», καθώς και η υπ' αριθμ. 33/2003 γνωμοδότηση του Ε' τμήματος του Ν.Σ.Κ., σύμφωνα με την οποία: «. . . για την νομιμότητα κάθε άδειας ιδρύσεως ή λειτουργίας, η οποία αφορά δραστηριότητα ασκουμένη εντός των ορίων του ρυμοτομικού σχεδίου Βούλας Αττικής, καθώς και για την νομιμότητα της πράξεως ανανεώσεως τέτοιας άδειας πρέπει να βεβαιώνεται ότι στην συγκεκριμένη θέση επιτρέπεται από το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο η χρήση στην οποία αφορά η σχετική άδεια. Κατά συνέπεια, η εκάστοτε αρμόδια Αρχή, είτε αυτή είναι πολεοδομική είτε οποιαδήποτε άλλη, οφείλει πριν από την έκδοση της άδειας ή της πράξεως ανανεώσεώς της, να ερευνήσει ειδικώς το ζήτημα αν στην συγκεκριμένη θέση του ρυμοτομικού σχεδίου της Βούλας Αττικής επιτρέπεται η χρήση στην οποία αφορά η σχετική άδεια, διαφορετικά η πράξη, με την οποία χορηγείται ή ανανεώνεται η εν λόγω άδεια, είναι νομικώς πλημμελής . . . »

III. Στην κρινόμενη περίπτωση, από τις διατάξεις του άρθρου 3 του Π. Δ/τος της 14.9/10.10.1979, συνάγεται ότι επιτρέπεται η χρησιμοποίηση των κτιρίων του Δήμου Π. Ψυχικού μόνο για κατοικία, δηλαδή για την μόνιμη σ' αυτά εγκατοίκηση προσώπων, άλλες δε χρήσεις, πλην των απολύτως απαγορευμένων, επιτρέπονται μόνο στις ειδικές θέσεις, τις οποίες προβλέπει το ρυμοτομικό σχέδιο.

Από αυτό παρέπεται ότι για την νομιμότητα κάθε αδείας στεγάσεως και λειτουργίας οποιασδήποτε δραστηριότητας, μέσα στα όρια της Δήμου Π. Ψυχικού, πρέπει να βεβαιώνεται ότι στη συγκεκριμένη θέση επιτρέπεται από το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο η χρήση στην οποία αφορά η σχετική άδεια.

Συνεπώς η αρμόδια προς έκδοση της άδειας αρχή, οποιαδήποτε και αν είναι, και εν προκειμένω η Δ/ση Ετεροδόξων - Ετεροθρήσκων του ΥΠΕΠΘ, οφείλει προ της εκδόσεως της σχετικής άδειας να ερευνήσει ειδικά το θέμα, αν στην συγκεκριμένη θέση της περιοχής του Δήμου Π. Ψυχικού επιτρέπεται η χρήση στην οποία αφορά η σχετική άδεια, διαφορετικά η πράξη για τη χορήγηση άδειας θα είναι νομικά πλημμελής. (Σ.Τ.Ε. 4581/1995).

Δ. Κατόπιν των προαναφερθέντων το Ε' τμήμα του Ν.Σ.Κ. επί του ως άνω τεθέντος ερωτήματος ομόφωνα γνωμοδότησε ως ακολούθως, ήτοι:

η αρμόδια Διεύθυνση Ετεροδόξων και Ετεροθρήσκων του ΥΠΕΠΘ κατά τη χορήγηση άδειας λατρείας, και μεταστέγασης ευκτηρίου οίκου, στην

Θρησκευτική Κοινότητα με την επωνυμία ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ οφείλει να λάβει υπόψη της τις οικείες διατάξεις των Α.Ν. 1363/38 και 1672/39 και του Β.Δ. 20-5/2-6-39 αλλά και το Π.Δ. 149/10-10-1979.-

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Αθήνα 17.3.08
Ο Πρόεδρος του Ε' τμήματος
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΡΟΜΠΑΣ
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Ο Εισηγητής
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΠΑΠΠΑΣ
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.